

പരമ്പര വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ശക്തിയും സൗന്ദര്യവും

നബീൽ മന്ദലാങ്കുന്ന്
alifps786@gmail.com

വിശുദ്ധ ഖുർആനും നബി(സ)യുടെ ഹദീസുകളുമാണ് ഇസ്ലാമിക ചിന്തയുടെയും വൈജ്ഞാനികതയുടേയും സ്രോതസ്സ്. ആ രണ്ടു വൈജ്ഞാനിക സ്രോതസ്സിൽ നിന്നും പകർന്നു കിട്ടിയ പ്രകാശത്തിലാണ് ഇസ്ലാമിന്റെ ആദർശത്തിന്റെ അസ്തിത്വം നില നിൽക്കുന്നത്. അതു കൊണ്ടു തന്നെ ഖുർആനിന്റെയും സുന്നത്തിന്റെയും വാക്താക്കളിലൂടെ പ്രചരിക്കുകയും തലമുറകളായി കൈമാറി വരികയും ചെയ്യുന്ന ഇസ്ലാമിന്റെ പരമ്പരാഗത വിജ്ഞാനത്തിന് പ്രത്യേക ശക്തിയും സൗന്ദര്യവുമുണ്ടെന്നത് അനിഷേധ്യമായ സത്യമാണ്. ഓരോ നൂറ്റാണ്ടിലും ദീനിന്റെ പുനരുജ്ജീവനത്തിനായി ചില നേതാക്കന്മാരെ(മുജദ്ദിദ്) അല്ലാഹു നിയോഗിക്കുമെന്ന നബി(സ) വചനം പ്രസിദ്ധമാണ്. അങ്ങിനെയുള്ള മുജദ്ദിദുകളായ ഇമാമുകൾ മുഖേനയാണ് ഈ ദീനിന്റെ നിലനിൽപ്പും അതിജീവനവും സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളത്. കാലാതിവർത്തിയായി നിലനിൽക്കുന്ന ഖുർആനിക വിജ്ഞാനങ്ങളും ആ വിജ്ഞാനങ്ങളെ കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ അല്ലാഹു പ്രത്യേകം തെരഞ്ഞെടുത്ത പണ്ഡിതന്മാരുമാണ് ഇസ്ലാമിക നൗകയെ മുന്നോട്ടു നയിച്ചത് എന്നതിന് ചരിത്രം സാക്ഷിയാണ്.

ചരിത്രകാരനും പണ്ഡിതനുമായ സയ്യിദ് അബ്ദുൽഹസൻ അലി നദ്വിയുടെ വാക്കുകൾ കാണുക. “സ്ഥലകാല മാറ്റങ്ങളിൽ നിന്നും സുരക്ഷിതരാവാനും ചുറ്റുവട്ടങ്ങളിലെ സമ്മർദ്ദങ്ങളെ അതിജീവിക്കാനും അല്ലാഹു ഈ സമുദായത്തിന് രണ്ട് സജ്ജീകരണങ്ങൾ ചെയ്തു.

1- എല്ലാ വെല്ലുവിളികളേയും എളുപ്പത്തിൽ അതിജയിക്കുകയും എക്കാലത്തുമുള്ള പ്രശ്നങ്ങളെ പരിഹരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സമ്പൂർണ്ണവും സജീവവുമായ രിസാലത്ത്(ഇലാഹി സന്ദേശം).

2- ഈ സന്ദേശങ്ങൾ സ്വന്തം ജീവിതത്തിൽ പകർത്തുകയും പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്ത് ദീനിനെ സജീവമായി നിലനിർത്തുന്ന വ്യക്തിത്വങ്ങൾ.

ഇത്തരം വ്യക്തിത്വങ്ങളെ അല്ലാഹു എല്ലാ സന്ദർഭത്തിലും കനിഞ്ഞേകി എന്നതിന് ചരിത്രം സാക്ഷിയാണ്.”(ഇസ്ലാമിലെ നവോത്ഥാന നായകന്മാർ- അബ്ദുൽ ഹസൻ അലി നദ്വി)

പരമ്പരാഗതമായി ഇത്തരം നായകന്മാരിൽ നിന്നുള്ള വിജ്ഞാനങ്ങൾ പകർന്നു വരുമ്പോൾ കാലഘട്ടത്തിന്റെ മാറ്റങ്ങളും വെല്ലുവിളികളും മനസ്സിലാക്കി പല നവീകരണങ്ങളും വരുത്തേണ്ടി വരും. വിഷയങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കുന്നിടത്താണ് കൂടുതലും മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തേണ്ടി വരുന്നത്. ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിൽ പരമ്പരാഗത മുസ്ലിം സമൂഹം ഈ രംഗത്ത് ഒരൽപ്പം ഉദാസീനരായി. ശാസ്ത്രത്തിന്റെയും യുക്തി ചിന്തയുടെയും മേൽക്കോയ്മക്കു മുന്നിൽ മതത്തെ യുക്തിഭദ്രമാക്കി മാറ്റുവാൻ ശ്രമിച്ച ആധുനിക പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ ഇസ്ലാമിലെ അടിസ്ഥാന ഘടകങ്ങളിൽ പലതിനേയും ചവിട്ടിമെതിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഈ രണ്ടു തരത്തിലുള്ള ചുവടുപിഴക്കലിന്റെയും ഇടയിൽ മധ്യമായ നില പാട് സ്വീകരിക്കുകയാണ് അനിവാര്യമായിട്ടുള്ളത്.

അല്ലാഹുവിന്റെ ദീൻ സമ്പൂർണ്ണം: മനുഷ്യ ജീവിതം ചലനാത്മകം

“ഇന്നേ ദിവസം ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ദീൻ സമ്പൂർണ്ണമാക്കിയിരിക്കുന്നു, എന്റെ ഭാഗത്തു നിന്നുള്ള അനുഗൃഹങ്ങളും സമ്പൂർണ്ണമാക്കിയിരിക്കുന്നു, ഇസ്‌ലാമിനെ മതമായി തൃപ്തിപ്പെടുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.”(ഖുർആൻ).

മനുഷ്യന്റെ ജീവിതം നിരന്തരമായി ഒഴുകി കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു നദി പോലെയാണ്. ഇന്ന് ഈ നിമിഷത്തിൽ ഒഴുകി എത്തിയ ജലമല്ല അടുത്ത നിമിഷം നദിയിലൂടെ കടന്നു പോകുന്നത്. നിരന്തരമായി ഒഴുകി കൊണ്ടിരിക്കുന്ന നദിയിലെ ജലം നവീനമായി കൊണ്ടിരിക്കുന്നത് പോലെ കാലഘട്ടത്തിന്റെ ചലനത്തിനനുസരിച്ച് തലമുറകൾ മാറിവന്നു കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. തദനുസൃതമായി സമൂഹത്തിന്റെ അവസ്ഥകളും നാഗരികതകളും മാറി കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ഈ കാലഘട്ടങ്ങളിലെല്ലാമുള്ള സമൂഹങ്ങൾക്ക് സന്മാർഗ്ഗത്തിന്റെ വെളിച്ചം പകർന്നു കൊടുക്കേണ്ട ഇസ്‌ലാം ദീനിനെ ചലനാത്മകമാക്കുകയും നവീനമായി നിലനിർത്തുകയും ചെയ്തത് ഓരോ കാലഘട്ടത്തിലും രംഗത്തുവന്ന ഇമാമുകളാണ് എന്നതിന് ചരിത്രം സാക്ഷിയാണ്. നബി(സ)യുടെ നുബുവ്വത്തിന്റെ പരിസമാപ്തിയോടെ സമ്പൂർണ്ണമായ ഇസ്‌ലാമിന്റെ അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങളും നിയമസംഹിതകളും വ്യത്യസ്തമായ കാലഘട്ടങ്ങളിൽ പ്രയോഗിക്കപ്പെടാവുന്ന വിധത്തിൽ അതിനെ വ്യഖ്യാനിക്കുകയും ക്രോഡീകരിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്ന ഉത്തരവാദിത്തമാണ് ഇമാമുകൾ നിർവഹിച്ചത്.

“ഉലമാക്കൾ അമ്പിയാക്കളുടെ അനന്തരാവകാശികളാണ്” എന്നാണ് പ്രവാചകർ ഉലമാഇനെ വിശേഷിപ്പിച്ചത്. ചരിത്രത്തിലെ പല ദശാസന്ധികളിലും പണ്ഡിത മഹത്തുക്കൾ നടത്തിയ ഇടപെടൽ എപ്രകാരമായിരുന്നുവെന്നു പഠിക്കുമ്പോഴാണ് ഈ ഹദീസിന്റെ ആശയ വ്യാപ്തി നമുക്ക് ബോധ്യപ്പെടുന്നത്. സലഫുസ്സാലിഹീങ്ങളുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടില്ലാത്ത പല നിലപാടുകളും പിൻക്കാലത്ത് വന്നതിനു പിന്നിൽ കൃത്യമായ നിദാനങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ഇത് മനസ്സിലാക്കാത്തവർ ഈ സംഭവങ്ങളെ തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കുകയാണ്. നബി(സ)യുടെ കാലഘട്ടത്തിലില്ലാത്ത ചില കാര്യങ്ങൾ ഖുലഫാഉറാശികളുടെ കാലഘട്ടത്തിലുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. താബിഉകളുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ ഇല്ലാതിരുന്ന പലതും മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകളുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ട്. മൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടിലാകട്ടെ തത്വശാസ്ത്രവും മറ്റു ബുദ്ധിപരമായ വാദങ്ങളും വികാസം പ്രാപിച്ചപ്പോൾ അതിനെ മറികടക്കും വിധത്തിലുള്ള വ്യഖ്യാനങ്ങളും വിപുലീകരണവും വൈജ്ഞാനിക ചിന്താ രംഗത്ത് അശ്അരി, മാതൂരീദി ഇമാമുകൾ ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഉത്തമമായ മൂന്ന് നൂറ്റാണ്ടുകൾ പിന്നിട്ടപ്പോൾ ശേഷമുള്ള സമൂഹത്തിനിടയിൽ കൂടുതൽ വിള്ളലുകൾ വീണതിനെ പരിഹരിക്കാൻ ഇമാം ഗസ്സാലി(റ), അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ) പോലുള്ളവർ ആഹോരാത്ര പ്രയത്നം നടത്തി. ഇതിനിടയിലെല്ലാം സമൂഹത്തിന്റെ കർമ്മങ്ങളിലും കാഴ്ചപ്പാടിലും ശാഖാപരമായ വ്യത്യാസങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ആദ്യകാലത്ത് സ്വഹാബികളും താബിഉകളും വരുത്തിയ മാറ്റങ്ങളിൽ നിന്ന് പാമുൾകൊണ്ടു കൊണ്ടാണ് ഈ മാറ്റങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളത്. അതു മനസ്സിലാക്കാത്ത ചിലർ അതിനെ തെറ്റിദ്ധരിക്കുകയാണുണ്ടായത്. നബി(സ)യുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ ക്രോഡീകരിക്കപ്പെടാതിരുന്ന ഖുർആൻ പിൻക്കാലത്ത് അബൂബക്കർ(റ) ക്രോഡീകരിച്ചത് അതിന്റെ ആവശ്യകത നേരിട്ടപ്പോഴാണ്. ദീനിന്റെ ഇൽമ് സംരക്ഷിക്കാനും വിശ്വാസി ഹൃദയങ്ങളിൽ ഈമാൻ സംരക്ഷിക്കപ്പെടാനും മറ്റു ചില ആവശ്യങ്ങളെ മുൻനിർത്തിയുള്ള നവീകരണങ്ങൾ ഈ ദീനിൽ അനിവാര്യമാണ് എന്ന പാഠം കൂടി അബൂബക്കർ(റ)വിന്റേതടക്കമുള്ള മുൻഗാമികളുടെ നടപടിയിൽ നിന്ന് ലഭിക്കുന്നുണ്ട്. അപ്രകാരം നവീകരണം നടത്തിയില്ലെങ്കിൽ കാലഘട്ടത്തിന്റെ കുത്തൊഴുക്കിൽ ഇസ്‌ലാം ദീനിന് തിരോധാനം സംഭവിക്കുമായിരുന്നു. ഇസ്‌ലാമിന്റെ പാരമ്പര്യ

വിജ്ഞാനത്തിൽ രൂപപ്പെട്ട സാങ്കേതിക വിഷയങ്ങൾ ഇസ്‌ലാമിന്റെ നൗകയെ നാഗരിക മായുണ്ടായ കൊടുങ്കാറ്റുകളിൽ നിന്നും എപ്രകാരമാണ് രക്ഷപ്പെടുത്തിയത് എന്നു മനസ്സിലാക്കുമ്പോഴാണ് അത്തരം പരിശ്രമങ്ങളെ നമുക്ക് വിലമതിക്കാൻ കഴിയുകയുള്ളൂ.

ആദ്യ നൂറ്റാണ്ടിനു ശേഷം മുസ്‌ലിം സമൂഹത്തിനിടയിൽ സംഭവിച്ച ന്യൂനതകളെ പരിഹരിക്കാനാണ് ഗ്രന്ഥ രചനകളും സുഹ്‌ദിന്റെ മാർഗ്ഗമെന്ന പേരിൽ ഹസനൂൽ ബസ്രി(റ)വിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ തുടങ്ങി വെച്ച ആത്മീയ മുന്നേറ്റങ്ങളുമുണ്ടായത്. പ്രവാചകർ(സ)യുടെ ജീവിത കാലത്ത് ഖുർആനല്ലാത്ത മറ്റൊന്നും എഴുതി വെക്കാൻ അനുവാദമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഹദീസുകൾ എഴുതുന്നതിനെ പോലും വിലക്കിയിരുന്നു. എന്നാൽ, താബിഉകളുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ ഹദീസുകൾ ലിഖിതപ്പെടുത്താൻ തുടങ്ങി. ഹദീസുകൾ സംരക്ഷിപ്പേടാൻ അതാവശ്യമായിരുന്നു. അതേ പ്രകാരം ഇസ്‌ലാമിന്റെ ആത്മീയ പൊരുളുകളും സുന്നത്തിന്റെ ആത്മാവും ഗ്രഹിച്ചവർ കുറവായതിനാൽ ആ രംഗത്തും രചനകൾ നിർവഹിക്കപ്പെട്ടു. ശാഹ്‌വലിയുല്ലാഹി ദഹ്‌ലവി അവിടുത്തെ പ്രസിദ്ധമായ ഹുജ്ജത്തുല്ലാഹിൽ ബാലിഗയിൽ പറയുന്നു: “മതനിയമശാസ്ത്രത്തിൽ വ്യുൽപ്പത്തിയുള്ളവർക്കെ ഹദീസിന്റെ ആത്മാവ് കണ്ടെത്താനാവുകയുള്ളൂ. ശരീഅത്തിന്റെ എല്ലാ ശാഖകളിലും പ്രാവീണ്യമുണ്ടാകണം. അഖീദയിലും അഗാധ ജ്ഞാനമുണ്ടാകണം. അതുകൊണ്ടുമാ യില്ല. അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രത്യേക ജ്ഞാനം നൽകി അനുഗൃഹിക്കണം. അത്തരക്കാരുടെ ഖൽബുകൾ അല്ലാഹുവിന്റെ ഭാഗത്ത് നിന്നുള്ള ആത്മജ്ഞാനത്താൽ ദീപ്തമായിരിക്കും. തിളങ്ങുന്ന ആത്മ പ്രകൃതവും പ്രശോഭിതമായ ധീഷണയും അവരുടെ പ്രത്യേകതയാ ണ്. കല്ല്യം നെല്ല്യം വേർതിരിക്കുവാനുള്ള നൈപുണ്യത്തിൽ അവർ സുരക്ഷിതരാണ്. എങ്ങനെ അടിത്തറ നിർമിക്കും? അതിനു മീതെ ഭിത്തി കെട്ടിപ്പടുക്കൽ എങ്ങനെ? എങ്ങനെ പ്രമാണങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കണം. എങ്ങനെ ബുദ്ധിപരവും പ്രമാണപരവുമായ തെളിവുകൾ അവതരിപ്പിക്കണം. ഇത്യാദി കാര്യങ്ങൾ അവർക്കറിയാം.” (ഹുജ്ജത്തുല്ലാഹിൽ ബാലിഗ)

“ഒന്നാം നൂറ്റാണ്ട് കഴിഞ്ഞതോടെ ഖുർആനിന്റെ അമാനുഷിക ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ ജനങ്ങൾക്ക് അജ്ഞാതമായി തുടങ്ങി. അതിന്റെ വിവിധ പാർശ്വങ്ങൾ അവരിൽ നിന്ന് മാഞ്ഞു പോകാൻ തുടങ്ങി. ഇതു കണ്ടു ചാടിയെഴുന്നേറ്റ് ഇസ്‌ലാമിക വൈജ്ഞാനിക പ്രതിഭകൾ ഖുർആനിന്റെ വിവിധ വശങ്ങൾ വിശദീകരിച്ചു കൊണ്ടുള്ള ഗ്രന്ഥ രചന ആരംഭിച്ചു. ഖിയാമത്ത് നാൾ വരെയുള്ള തലമുറകൾക്ക് പ്രയോജനപ്പെടുന്ന രീതിയിൽ അവ ഇന്നും നിലനിൽക്കുന്നു. അവർ നേടിയ നിധി നേടാത്തവർക്കായി ഖജാനയിൽ ഭദ്രമായി സൂക്ഷിക്കുകയായിരുന്നു.” (ഹുജ്ജത്തുല്ലാഹിൽ ബാലിഗ)

“ഇതുപോലെ ഇസ്‌ലാമിക നിയമസംഹിതകളിലടങ്ങിയ പൊരുളുകളും അന്തസ്സത്തയും ആ കാലക്കാർ പൂർണ്ണമായ് ഉൾക്കൊണ്ടു. അവരത് അഭിമുഖങ്ങളിലൂടെയും പ്രഭാഷണങ്ങളിലൂടെയും മറ്റും പ്രചരിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ, ആ നൂറ്റാണ്ട് കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ശരീഅത്ത് നിയമങ്ങളുടെ അന്തസ്സത്തയും പൊരുളും അറിയുന്നവർ ഇല്ലാതാവാൻ തുടങ്ങി. അതു നികത്തൽ അനിവാര്യമായി തീർന്നു. ഈ ശരീഅത്തിന്റെ സമ്പൂർണ്ണ ഗ്രഹിക്കാൻ അത് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണല്ലോ.” (ഹുജ്ജത്തുല്ലാഹിൽ ബാലിഗ)

“സുദ്യുദ്ധവും പ്രശാന്തവുമായ ഈമാൻ ഉണ്ടാവാൻ ശരീഅത്തിന്റെ പൊരുളുകൾ അറിയൽ അത്യാവശ്യമാണ്. ഈ പൊരുളുകൾ ഈമാൻ വർദ്ധിപ്പിക്കാനുതകുന്നതാകുന്നു. അതാണ് ഇബ്രാഹീം(അ) ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ കാണാൻ ദാഹിച്ചു കൊണ്ട് അല്ലാഹുവിനോട് അപേക്ഷിച്ചത്. ‘നാഥാ, ഞാൻ വിശ്വാസി തന്നെ. പക്ഷേ, എന്റെ ഖൽബിനു ശാന്തി ലഭിക്കാൻ വേണ്ടി ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ കാണിച്ചു തരിക’ (അൽബഖറ -260)” (ഹുജ്ജത്തുല്ലാഹിൽ ബാലിഗ)

ഹിൽ ബാലിഗ)

ഈമാനികമായ ദൃഢത കൈവരിക്കാനും ആശയപരമായ വീര്യമാർജ്ജിക്കാനും നമ്മുടെ ബുദ്ധിയും യുക്തിയും കൂടി ഇസ്‌ലാമിക ആശയങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് വശംവദമാകണം. ബുദ്ധിപരമായി ചിന്തിക്കുമ്പോൾ ഒരു ശരിയും ശറഇയായി ചിന്തിക്കുമ്പോൾ മറ്റൊരു ശരിയുമെന്ന അവസ്ഥ ഉണ്ടായിക്കൂട. ബുദ്ധിയും യുക്തിയുമെല്ലാം ഇസ്‌ലാമിന്റെ സത്യത്തിനു മുന്നിൽ കീഴടങ്ങണം. എങ്കിൽ മാത്രമേ ഒരാളുടെ സത്യവിശ്വാസത്തിന് സമ്പൂർണ്ണതയുള്ളൂ. അതാണ് അഖീദയുടെയും തസവൂഫിന്റെയും ഇമാമുകൾ നിർവഹിച്ച ദൗത്യം.

ഫിഖ്‌ഹ് രൂപീകരണവും മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകളും

നബി(സ)യും സ്വഹാബത്തിന്റെയും കാല ശേഷം ഇസ്‌ലാമിക സമൂഹത്തിനിടയിൽ രൂപപ്പെട്ട ആദ്യത്തെ നവീകരണ പ്രവർത്തനം ഫിഖ്‌ഹ് ക്രോഡീകരണമാണ്. പാരമ്പര്യ വിജ്ഞാനങ്ങളുടെയെല്ലാം അടിസ്ഥാനം ഫിഖ്‌ഹിന്റെ അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങളാണ്. ഇന്നും ആ കാലഘട്ടത്തിൽ ക്രോഡീകരിക്കപ്പെട്ട നിദാനശാസ്ത്രത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയാണ് ഫിഖ്‌ഹി ഗവേഷണങ്ങൾ നടക്കുന്നത്. നബി(സ)യുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ ഇത്തരം ഗവേഷണങ്ങളും അതിനായുള്ള നിദാനതത്വങ്ങളുമൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. നബി(സ)യെ അനുകരിച്ച് കർമ്മങ്ങൾ നിർവഹിക്കുകയല്ലാതെ, കർമ്മങ്ങളുടെ ശർത്തുകളും ഫർജുകളും സുന്നത്തുകളും മുബ്തയിലാത്തുകളും വകതിരിച്ചു വിശദീകരിക്കുന്ന ശൈലി നബി(സ) സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ല.

നബി(സ) വുദുവിന്റെ ഫർജുകൾ ഇന്നതൊക്കെയാണ് എന്നു വിശദീകരിച്ചിട്ടില്ല. ഒരു ആരാധനാ കർമ്മത്തിന്റെയും നിബന്ധനകളും(ശർത്തുകൾ) നിർബന്ധ ഘടകങ്ങളും(ഫർജുകൾ) ഐക്യമായവയും തരംതിരിച്ചു വിശദീകരിക്കുന്ന ശൈലിയിലുള്ള ഹദീസുകൾ നമുക്കു ലഭ്യമല്ല. നബി(സ) വുദുചെയ്യുന്നതും നമസ്കരിക്കുന്നതും അതേ പ്രകാരം സ്വഹാബികൾ പകർത്തി വന്നു. തിരുനബി(സ) ഹജ്ജ് നിർവഹിച്ചപ്പോൾ, അവിടുത്തെ അനുകരിച്ച് സ്വഹാബികളും ഹജ്ജ് ചെയ്തു. ഇതായിരുന്നു പൊതുവിൽ നബിതിരുമേനിയുടെ ശിക്ഷണരീതി. ഒരാൾ വുദുവിന്റെ അവയവങ്ങൾ കഴുകുന്നത് തുടർച്ചയായിട്ടല്ലെങ്കിൽ അക്കാരണത്താൽ അയാളുടെ വുദു സാധുവാകാതിരിക്കുമോ എന്ന പ്രശ്നം തിരുമേനി പഠിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല. സംഭവിക്കാവുന്ന പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് വളരെ വിരളമായി മാത്രമേ വിധി പറഞ്ഞിരുന്നുള്ളൂ. സ്വഹാബികളുടെ അവസ്ഥയും വ്യത്യസ്തമായിരുന്നില്ല. അപൂർവ്വാവസരങ്ങളിൽ മാത്രമേ അവർ തിരുമേനിയോട് ഇത്തരം ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു അബ്ബാസ്(റ) പ്രസ്താവിക്കുന്നു, 'തിരുമേനിയുടെ അനുചരരേക്കാൾ ഉത്തമരായി ആരെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. ജീവിത കാലത്ത് അവിടുത്തോട് വെറും പതിമൂന്ന് ചോദ്യങ്ങളാണ് അവർ ചോദിച്ചിട്ടുള്ളത്'. പ്രയോജനകരമായ ചോദ്യങ്ങൾ മാത്രമേ അവർ ചോദിച്ചിരുന്നുള്ളൂവെന്നും ഇബ്നു അബ്ബാസ്(റ) പറഞ്ഞു³.

എന്നാൽ നബി(സ)യുടെ കാല ശേഷമുള്ളവർ അവർക്ക് കിട്ടിയ അറിവനുസരിച്ച് വ്യത്യസ്ത രൂപത്തിൽ കർമ്മങ്ങൾ നിർവഹിച്ചു വന്നു. വിഭിന്ന രൂപത്തിൽ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചു പോന്ന സാമൂഹിക സ്ഥിതിയിൽ കർമ്മശാസ്ത്ര രംഗത്ത് ഒരു അടക്കും ചിട്ടയും ഉണ്ടാകൽ അനിവാര്യമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കിയ ഉലമാക്കളാണ് ആ രംഗത്ത് ഗവേഷണം ആരംഭിക്കുന്നത്. അതിൽ ശിഷ്യ സമ്പത്തു കൊണ്ടനുഗൃഹീതരായവരാണ് നാലു മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകൾ. ആ ഇമാമുകളുടെ ഗവേഷണ തത്വങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയാണ് പിന്നീടുള്ള ഫിഖ്‌ഹിന്റെ രംഗത്തുള്ള എല്ലാ അന്വേഷണങ്ങളും നടക്കു

നത്. നാലാലൊരു മദ്ഹബ് പിന്തുടരുന്ന രീതി അതിന്റെ പിൻക്കാല രൂപാന്തരീകരണമാണ്. നാലാലൊരു മദ്ഹബ് എന്ന തത്വത്തിന് പ്രമാണികത ലഭിച്ചതിനെ സംബന്ധിച്ച് ശാഹ്വലിയുല്ലാഹി ദഹ്ലവി പറയുന്നു: “മുജ്തഹിദുകളായ ഇമാമുകളുടെ മദ്ഹബുകൾ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടത് സ്വാഭാവികമായിരുന്നു. എന്തോ യുക്തിയും നന്മയും മുൻനിർത്തി അല്ലാഹു അത് പണ്ഡിതന്മാരുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ നിക്ഷേപിക്കുകയും അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ അവരതിൽ ഏകോപിക്കുകയുമാണുണ്ടായത്. ബുദ്ധിപരവും ചിന്താപരവുമായ അർഹത ഒന്നാം നിരയിലുള്ള മുജ്തഹിദുകൾ തീർച്ചയായും ആർജിച്ചിരുന്നു. അതിനു കാരണവുമുണ്ടായിരുന്നു. വഹ്യ് അവതരിച്ച യുഗത്തോട് അടുത്തവരായിരുന്നു അവർ. ഇന്നത്തേതു പോലെ വിജ്ഞാനങ്ങളിൽ വൈവിധ്യമോ മസ്അലകളുടെ ആധിക്യമോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്നിട്ടുപോലും ഈ അർഹത ഏതാനും വ്യക്തികൾക്കല്ലാതെ നേടാനായില്ല.” (അൽഇൻസാഫ് ഫീ ബയാനിൽ ഇഖ്തിലാഫ്- ശാഹ് വലിയുല്ലാഹി ദഹ്ലവി) “അവർ പോലും തങ്ങളുടെ സർവ യോഗ്യതകളോടും ഗുണങ്ങളോടുമൊപ്പം മറ്റുള്ളവരുടെ വൈജ്ഞാനിക മാർഗ്ഗദർശനവും സഹായവും തീരെ ആവശ്യമില്ലാത്തവരുമായിരുന്നില്ല. അവരും സ്വന്തം ഗുരുനാഥന്മാരെ പിൻപറ്റിയിരുന്നു. ഗുരുനാഥന്മാരെ അവലംബിച്ച് തന്നെയായിരുന്നു അവരുടെ ഇജ്തിഹാദുകൾ. എന്നാൽ, ഈ ശാസ്ത്ര (ഫിഖ്)ന്റെ അതര അവർ വിപുലമായി കൈകാര്യം ചെയ്യുകയും വ്യക്തിഗതമായ ഗവേഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ മുഖേന അതിനെ ഒരു വലിയ ശാസ്ത്രശാഖയാക്കി വികസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ അവർ സ്വതന്ത്ര ഇമാമുകളും മുജ്തഹിദുകളുമായിത്തീർന്നു.” (അൽഇൻസാഫ് ഫീ ബയാനിൽ ഇഖ്തിലാഫ്- ശാഹ് വലിയുല്ലാഹി ദഹ്ലവി)

സയ്യിദ് അബൂൽ ഹസൻ അലി നദ്വി വിവരിക്കുന്നതു കാണുക, “ആധുനിക സാംസ്കാരിക വിഭാഗവും യൂണിവേഴ്സിറ്റി ബിരുദധാരികളും ഇസ്ലാമിക ലോകത്തെ ചില ഭരണാധികാരികളും ആവശ്യപ്പെടുന്നത് എല്ലാ വിഷയത്തിലും നിരൂപാധിക ഇജ്തിഹാദ് (അൽ ഇജ്തിഹാദുൽ മുതലക്) നടത്തണമെന്നാണ്. പാശ്ചാത്യമൂല്യങ്ങളും ആധുനിക മാനദണ്ഡങ്ങളും പൂർണ്ണമായും സ്വീകരിക്കണമെന്നവർ പറയുന്നു. ഇസ്ലാം ഉദയം ചെയ്ത ദിവസത്തെ അതേ പരുവത്തിലേക്ക് കാലം തിരിഞ്ഞെത്തിയപോലെ. കഴിഞ്ഞ നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ മുജ്തഹിദുകളും കർമ്മശാസ്ത്ര പണ്ഡിതന്മാരും എത്തിച്ചേർന്ന മുഴുവൻ വീക്ഷണങ്ങളുടെയും തീരുമാനങ്ങളുടെയും മൂല്യവും ഗരിമയും നഷ്ടമായപോലെ. ഉപരിപ്ലവമായ നിരീക്ഷണമാണിത്. മാറ്റത്തെയും പുരോഗതിയേയും കുറിച്ച ആധുനിക സാഹിത്യത്തിന്റെ പ്രചാരണങ്ങൾക്ക് തീർത്തും വിധേയപ്പെടലാണ്. യുവസമൂഹത്തിനു മുമ്പാകെ കാലത്തെ ഒരു നവജാതശിശുവിനെപ്പോലെ അവതരിപ്പിച്ച് ഇന്നലെയുണ്ടായിരുന്നതിനോട് സമാനമായ യാതൊന്നും ഇന്നില്ലെന്ന് സിദ്ധാന്തിക്കുന്ന ബുദ്ധിയേക്കാൾ ഭാവനാവിലാസത്തിന് ഊന്നൽ കൊടുക്കുന്ന വീക്ഷണമാണത്. വസ്തുതകളെ ബുദ്ധിപരമായും യഥാർത്ഥമായും വിലയിരുത്തുന്നതിനു പകരം വൈകാരിക സമീപനത്തിലൂടെ പർവതീകരിക്കുകയാണീ സമീപനം ചെയ്യുന്നത്. (ഇജ്തിഹാദും മദ്ഹബുകളുടെ വളർച്ചയും, എം.ഐ. എഫ് പബ്ലിക്കേഷൻ)

ഫിഖ്ഹിന്റെ വിഷയങ്ങൾ നാലാലൊരു മദ്ഹബിന്റെ വീക്ഷണങ്ങളെ പിന്തുടരുന്നതിലൂടെ ഫിഖ്ഹിന്റെ വിജ്ഞാനീയങ്ങളിലുള്ള പാരമ്പര്യമായിട്ടുള്ള വൈജ്ഞാനിക ബലവും അനുഗൃഹവും കരസ്ഥമാക്കാനാകും. ചുർആനും സുന്നത്തുമനുസരിച്ച് നിർഭാരണം ചെയ്യപ്പെടുകയും നീണ്ട നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ കടന്നു വന്ന വ്യത്യസ്തരായ ഗവേഷകർ ആവർത്തിച്ചു പരിശോധിക്കുകയും ചെയ്തതാണ് മദ്ഹബിന്റെ നിലപാടുകൾ. അതു

കൊണ്ടു തന്നെ മദ്ഹബിൽ പ്രബലപ്പെട്ട നിയമങ്ങൾ പ്രമാണപരമായ ബലമുള്ളതും കൂടുതൽ വിശ്വാസ യോഗ്യവുമായി തീർന്നിരിക്കുകയാണ്. പരമ്പരാഗതമായ ഈ വിജ്ഞാനത്തെ സംശയ ദൃഷ്ടിയോടെ കാണുന്നത് മുഖേന ഇസ്‌ലാമിലുള്ള വിശ്വാസം തന്നെ ദുർബലപ്പെടുകയാണ് അതിന്റെ അനന്തരഫലമായി സംഭവിക്കുന്നത്.

അശ്അരി മാതൂരീദി മദ്ഹബുകൾ രൂപപ്പെട്ട പശ്ചാത്തലം

ഹിജ്റ മൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ ബൗദ്ധിക രംഗത്തും വൈജ്ഞാനിക രംഗത്തും നേതൃസ്ഥാനം മുഅ്തസിലികൾക്കായിരുന്നു. അബ്ബാസി ഖലീഫമാരായിരുന്ന ഖലീഫ മുഅ്തസിമും ഖലീഫ വാസിഖും മുഅ്തസിലിയത്തിന്റെ വാക്താക്കളായിരുന്നു. അവരുടെ കാലശേഷം വന്ന ഖലീഫ മുതവക്കിൽ മുഅ്സിലത്തിന്റെ എതിരാളിയായിരുന്നു. അങ്ങനെ ഭരണ രംഗത്തും മറ്റു അധികാരങ്ങളിലും ആധിപത്യമുറപ്പിച്ചിരുന്ന മുഅ്തസിലിയാക്കളെ ഖലീഫ മുതവക്കിൽ അവരുടെ ശക്തി സ്രോതസ്സുകൾ ഒന്നൊന്നായി ഇല്ലാതാക്കി. പക്ഷേ, വൈജ്ഞാനിക മേഖലയിൽ അവർ നിറഞ്ഞു നിന്നിരുന്നു. ബൗദ്ധിക വൈജ്ഞാനിക രംഗത്ത് വ്യുൽപ്പത്തിയുള്ള ചില വ്യക്തിത്വങ്ങളുടെ പേരിൽ വൈജ്ഞാനിക രംഗത്ത് മുഅ്തസിലികൾ നിറഞ്ഞു നിന്നിരുന്നു. മുഅ്തസിലികൾക്കെതിരെ നിന്നു കൊണ്ട് രക്തസാക്ഷിത്വം വരിച്ച ഇമാം അഹ്മദ് ബ്നു ഹമ്പൽ(റ)വിന്റെ കാലശേഷം ഹമ്പലികളിൽ നിന്ന് ഉന്നത വ്യക്തിത്വങ്ങളൊന്നും രംഗത്തു വന്നില്ല. പ്രവാചകരുടേയും സ്വഹാബത്തിന്റേയും നിലപാടുകൾ ഖൽഖുൽ ഖുർആൻ വാദം പോലുള്ള മുഅ്തസിലി ചിന്താഗതിക്കെതിരായിരുന്നുവെന്ന് സ്ഥാപിക്കുന്ന അഖീദയിലുള്ള വിശദീകരണങ്ങളിലാണ് ഹമ്പലികൾ നിലയുറപ്പിച്ചത്. അതോടൊപ്പം തങ്ങളുടെ നിലപാടുകൾ യുക്തിപരമായി സമർത്ഥിക്കുന്ന വിശദീകരണങ്ങൾ നടത്തി ചിന്താപരമായ മേഖലയിലും ബൗദ്ധിക വിജ്ഞാനീയങ്ങളിലും ആധിപത്യം പുലർത്താൻ അഹ്‌ലുസ്സുന്നത്തിന് സാധിക്കാതെ നിൽക്കുന്ന പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് ഇമാം അശ്അരി(റ) കടന്നു വരുന്നത്. ആദ്യ കാലത്ത് മുഅ്തസിലിയത്തിന്റെ വാക്താവായിരുന്നു മഹാനവർകൾ. പിന്നീട് അല്ലാഹുവിന്റെ ഭാഗത്തു നിന്നുള്ള സന്മാർഗ വെളിച്ചം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തെ പ്രകാശദീപ്തമാക്കി. അതോടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബൗദ്ധികമായ പാടവങ്ങളും യുക്തിയും ചിന്തയുമെല്ലാം അഹ്‌ലുസ്സുന്നത്തിനു ലഭിച്ചു. ബുദ്ധി കൊണ്ട് അല്ലാഹുവിന്റെ ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ ബോധ്യപ്പെടുകയും പാഠങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുകയും ചെയ്താണല്ലോ ഈമാനും തഖ്വയും ഉറപ്പിക്കാനുള്ളത്. അപ്പോൾ, ബുദ്ധിപരമായും ചിന്താപരമായുമുള്ള മേൽകോയ്മ ഒരു പിഴച്ച വിഭാഗത്തിനാണെങ്കിൽ സമൂഹത്തിൽ ആ പിഴച്ച ധാരക്ക് നായകത്വം ലഭിക്കൽ സ്വാഭാവികമാണ്. ഈയൊരു സാഹചര്യമായിരുന്നു ഇമാം അശ്അരി(റ) രംഗപ്രവേശം ചെയ്യുമ്പോൾ നിലനിന്നിരുന്നത്. “ബൗദ്ധിക സമീപനങ്ങളുടെ പേരിൽ സംവാദങ്ങളിലും സദസ്സുകളിലും മുഅ്തസിലികൾ തന്നെ തലയുയർത്തി നിന്നു. സത്യദീനിനെ സംബന്ധിച്ച് ആഴത്തിൽ പഠിക്കാൻ കഴിയാതെ പോയവർക്കു ബൗദ്ധിക സമീപനങ്ങളാണ് മുഅ്തസിലിയാക്കൾ തലയുയർത്തി നിൽക്കുന്നതിന്റെ രഹസ്യം എന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാതെ പോയി. വിഷയത്തിന്റെ ആഴത്തിലേക്കിറങ്ങുമ്പോൾ മുഹദ്ദിസുകളുടെ ശൈലിയേയും ശരീഅത്തിന്റെ വിധികളേയും ബുദ്ധി തന്നെ നിരുപാധികം സ്വീകരിക്കുന്നതാണെന്നു ഗ്രഹിക്കാൻ കഴിയാതെ പോയവരും മുഅ്തസിലിയാക്കളുടെ അവതരണഭംഗിയിൽ ആകൃഷ്ടരായിരുന്നു. അതിന്റെ അനന്തര ഫലം ശരീഅത്തിന്റെ ബാഹ്യവശങ്ങളേയും മുൻഗാമികളായ മഹത്തുക്കളേയും ആദരിക്കുന്നതിൽ വലിയ കുറവ് അവരിൽ കാണപ്പെട്ടുതുടങ്ങി എന്നതാണ്. മുഹദ്ദിസുകളിൽ ഒരു വിഭാഗവും അവരുടെ ശിഷ്യഗണങ്ങളിൽ വലിയൊരു വിഭാഗവും അപകർഷ ബോധത്തിന് അടിപ്പെട്ടുപോയി. മുഅ്തസിലിയാക്കളുടെ ബൗദ്ധിക, ശാസ്ത്രീയ മുന്നേറ്റത്തിനു മുമ്പിൽ അവർ പതറി. ഈ സ്ഥിതി

വിശേഷം ദീനിയുടെ ശാസ്ത്രത്തിന്റേയും സുന്നത്തിന്റെ ശക്തിയുടേയും നേരെ ഒരു വെല്ലുവിളിയായി ഉയർന്നു നിന്നു. ഖുർആൻ ശരീഹിന്റെ വ്യഖ്യാനങ്ങൾ, ഇസ്‌ലാമിന്റെ വിശ്വാസ സംഹിതകൾ എന്നിവ പോലും കേവലം ശാസ്ത്രത്തിന്റെ കണ്ണാടിയിൽ നോക്കി കാണുന്ന മുഅ്തസിലിയാക്കളുടെ വാക്താക്കൾക്ക് അവയെല്ലാം തന്നെ കളിപ്പാവയായിട്ട് മാറി. ഈ വിഷയങ്ങളിലെല്ലാം തന്നെ ബൗദ്ധിക, ശാസ്ത്രീയ അടിത്തറയിലുള്ള സമീപനങ്ങൾക്ക് ഉമ്മത്തിൽ അംഗീകാരം വർദ്ധിച്ചു വന്നു. സാങ്കേതികതയുടെ പിൻബലത്തിൽ ചിന്തയെ മുൻനിർത്തി അവർ നടത്തിയ അധ്യയനയാത്രകൾ മാത്രമായിരുന്നു അവരുടെ ബാഹ്യപ്രകടനങ്ങൾ എന്നതാണ് പരമാർത്ഥം. പക്ഷേ, ഈ സ്ഥിതിവിശേഷത്തെ നേരിടാനും വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ഈ വെള്ളച്ചാട്ടത്തെ തടുത്തുനിർത്താനും മുഹദ്ദീസുകളുടെ ദീനിയായ ആവേശമോ ആബിദുകളുടെ ഇബാദത്തോ ത്യാഗികളുടെ ത്യാഗമോ കർമ്മശാസ്ത്ര വിശാരദരുടെ ഫത്വകളോ മാത്രം മതിയാവുമായിരുന്നില്ല. ബൗദ്ധിക, ശാസ്ത്രീയ രംഗങ്ങളിൽ ഗവേഷണ പഠനത്തിനു യോഗ്യത നേടിയ, മുഅ്തസിലിയാക്കൾക്കും തങ്ങളുടെ യോഗ്യതകൾ കേവലം ബോലപാഠങ്ങൾ മാത്രമാണെന്നു ബോധ്യപ്പെടുത്താൻ പോന്ന അത്യുന്നതനായ ഒരു വ്യക്തി കാലഘട്ടത്തിന്റെ ആവശ്യമായി മാറി. ശൈഖ് അബൂൽഹസ്സൻ അൾ അരിയിൽ ആ വ്യക്തിത്വത്തെ മുസ്‌ലിം ലോകം കണ്ടെത്തി.” (ഇസ്‌ലാമിലെ നവോത്ഥാന നായകന്മാർ- അബൂൽ ഹസൻ അലി നദ്വി). മുഅ്തസിലിയത്തിനെ തുടച്ചു നീക്കുന്നതിൽ ഇമാം അൾഅരി(റ)യും അവിടുത്തെ മദ്ഹബിനെ പിന്തുടർന്ന ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)യെ പോലുള്ള ഉന്നതരായ ഇമാമുകളാണ് മുഖ്യമായ പങ്കുവഹിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിൽ പാശ്ചാത്യ ആധുനികതയ്ക്കു മുമ്പിൽ മുസ്‌ലിംകൾ നേരിട്ടതിനു സമാനമായ വെല്ലുവിളിയായിരുന്നു അക്കാലത്തു നിലനിന്നിരുന്നത്. ആ ഒരു ഘട്ടത്തിൽ ദീനിയുടെ യഥാർത്ഥ വിശ്വാസങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുകയും ദീനിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടുകൾക്ക് സമൂഹത്തിൽ മേൽക്കോയ്മ നേടി കൊടുക്കുകയും ചെയ്തത് അൾഅരി മദ്ഹബിന്റെ വാക്താക്കളായിരുന്നു.

ഇമാം അൾഅരി(റ) മുഅ്തസിലിയത്തിനെതിരെ ശക്തമായ പോരാട്ടം നടത്തിയതിനാൽ ചില നിലപാടുകളാക്കെ ശക്തമായിരുന്നു. അതിൽ അൽപ്പം അയവു വരുത്തി കൊണ്ടുള്ളതായിരുന്നു ഇമാം മാതൂരിദി(റ)യുടെ നിലപാട്. “ഇമാം അബൂമൻസൂർ(റ) മുഅ്തസിലികൾക്കെതിരിൽ നിർബന്ധമായി കണ്ട അനാവശ്യവാദങ്ങളെ ഭേദഗതി ചെയ്തു. അഹ്‌ലുസ്സുന്നത്തിന്റെ വിശ്വാസ വീക്ഷണങ്ങളെ കൂടുതൽ ശുദ്ധീകരിക്കുകയും സന്തുലിതവും സമ്പൂർണ്ണവുമാക്കുകയും ചെയ്തു. ഇമാം അബൂമൻസൂർ(റ)ന്റെയും കൂട്ടരുടേയും അൾഅരികളുമായുള്ള ഈ വിയോജിപ്പ് പരിമിതവും ശാഖാപരവുമായിരുന്നു. നാൽപ്പതോളം വരുന്ന ഈ വിയോജിപ്പുകളിൽ അധികവും ഭാഷാപരമായിരുന്നു.” (ഇസ്‌ലാമിലെ നവോത്ഥാന നായകന്മാർ- അബൂൽ ഹസൻ അലി നദ്വി).

കലുഷ്യപൂർണ്ണമായ അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിലെ രണ്ടു സുര്യോദയങ്ങൾ

ഗ്രീക്ക് ഫിലോസഫിയുടെ സ്വാധീനത്തിലകപ്പെട്ട മുസ്‌ലിംകൾക്കിടയിൽ ഒരുപാട് ആവാന്തര വിഭാഗങ്ങൾ രംഗത്തു വന്ന നൂറ്റാണ്ടാണ് നാലാം നൂറ്റാണ്ട്. ഖലീഫ മഅ്മൂനിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ സുരിയാനി, ഗ്രീക്ക്, പേർഷ്യൻ ഭാഷകളിലെ നിരവധി തത്വശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, വിശിഷ്ട അരിസ്റ്റോട്ടലിന്റെ രചനകൾ അറബിയിലേക്ക് മൊഴിമാറ്റം നടന്നു. ഇത് മുസ്‌ലിംകളിലെ ബുദ്ധി ജീവികൾക്കും യുവാക്കൾക്കും ഹാനികരമായി.” (ഇസ്‌ലാമിലെ നവോത്ഥാന നായകന്മാർ- അബൂൽ ഹസൻ അലി നദ്വി). അങ്ങിനെ ഖൽഖൽ ഖുർആനിന്റെ പ്രശ്നത്തിൽ നിന്ന് തുടങ്ങിയ പിഴച്ച വാദങ്ങൾ പിന്നീട് വികാസം പ്രാപിക്കുകയായിരുന്നു. അൾഅരികളുടെ ആശയപരമായ പ്രത്യാക്രമണങ്ങളിൽ മുഅ്തസില

ക്കാർക്കിടയിൽ കുറേ ശിഥിലീകരണം സംഭവിച്ചെങ്കിലും ഗ്രീക്ക് ഫിലോസഫിയും മറ്റു ഭൗതിക ശാസ്ത്രങ്ങളും മറ്റൊരു വഴിക്ക് മുസ്ലിം ഉമ്മത്തിനെ സ്വാധീനിക്കുകയും തദനു സൂതമായി അഹ്ലുസ്സുന്നത്തിനെതിരായ ചിന്താഗതിക്കാർ രംഗത്തു വരികയും ചെയ്തു കൊണ്ടിരുന്നു. ബാത്തിനിയാക്കൾ, ഇമാമത്ത് വാദക്കാർ, ഫിലോസഫിക്കാർ, പദ്രിയക്കാർ, ജബരിയക്കാർ തുടങ്ങിയ അനേകം ധാരകൾ അഹ്ലുസ്സുന്നത്തിനെ കടന്നാക്രമിക്കാൻ വട്ടമിട്ടു നിൽക്കുന്ന സാഹചര്യം. അതിനിടയിൽ അഹ്ലുസ്സുന്നത്തിലെ ഉലമാക്കളാകട്ടെ ഭൗതിക താൽപ്പര്യങ്ങളിൽ വശംവദരായി സ്വാർത്ഥതയിലും ലോകമാന്യത്തിലും അകപ്പെട്ട് അന്ധകാര നിബിഡമായ അന്തരീക്ഷം. അനേകം തരത്തിലുള്ള വെല്ലുവിളികൾ നിറഞ്ഞ ഈ പ്രതിസന്ധിയുടെ കാലഘട്ടത്തെ നേരിടാൻ അല്ലാഹു സുബ്ഹാനഹുവ തആല രണ്ടു മഹാവ്യക്തിത്വങ്ങളെയാണ് രംഗത്തിറക്കിയത്. പണ്ഡിതന്മാരേയും ബുദ്ധിജീവികളേയും നേരിടാനും അവരെ സന്മാർഗ പാതയിലേക്ക് തിരിച്ചു കൊണ്ടുവരാനും മായി ഹുജ്ജത്തുൽ ഇസ്ലാം അബൂഹാമിദിൽ ഗസ്സാലി(റ)വിനേയും ആബാലവുദ്ധ ജനങ്ങളെ സംസ്കരിക്കാനായി മുഹ്യിദ്ദീൻ അബ്ദുൽഖാദിർജീലാനി(റ)വിനേയും അല്ലാഹു ഈ ഉമ്മത്തിന് കനിഞ്ഞേകുകയായിരുന്നു. ഈ രണ്ടു വ്യക്തിത്വങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളും ലോകാന്ത്യം വരെയുള്ള ഉമ്മത്തിന് ഉപകരിക്കും വിധം വിശാലമായതാണെന്നതും മറ്റൊരു പ്രത്യേകതയാണ്. മുഹ്യിദ്ദീൻ അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ)യുടെ നാമധേയത്തിൽ ഒരു ആത്മീയമായ സരണി തന്നെ രൂപപ്പെടുകയും ഇന്നും ആ സരണിയിൽ നിന്ന് അനേകമാളുകൾ സംസ്കരണം സിദ്ധിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)വിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളാകട്ടെ ഗ്രന്ഥങ്ങളിലൂടെയാണ്. ആധുനികതയുടെയും ഉത്തരാധുനികതയുടെയും പ്രത്യേകമായ കലുഷ്യാവസ്ഥയിലെ ജനങ്ങൾക്കു പോലും മഹാന വർകളുടെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ മുഖേന ഹിദായത്തിന്റെ വെളിച്ചം കിട്ടി കൊണ്ടിരിക്കുന്നുവെന്നത് അദ്ഭുതകരമായ യാഥാർത്ഥ്യമാണ്.

ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)വിന്റെ ഏറ്റവും ശ്രദ്ധേയമായ രചന ഇഹ്യാഉല്മുദ്ദീനാണ്. അതിലടങ്ങിയിട്ടുള്ള അൽഭുതകരമായ വൈജ്ഞാനിക മുത്തുകൾ എന്നും ഈ ഉമ്മത്തിന് ഉപകരിക്കുന്നതാണ്. ഇസ്ലാമിനെതിരെ വരുന്ന ഏത് വിധംസക വാദങ്ങളെയും മറികടക്കാൻ കഴിയുന്ന വിധത്തിലാണ് അതിലെ സമർത്ഥനങ്ങളുള്ളത്. വിമർശകർ പോലും അതിലെ ആശയങ്ങളെ വാഴ്ത്തി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇഹ്യായിലെ ഹദീസുകളുടെ സന്ദർഭ കൃത്യമല്ലെന്നും സൂഫികളുടെ ചില കടുപ്പപ്പെട്ട സംഭവങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചുവെന്നും തത്വജ്ഞാനികളുടെ വാക്കുകൾ ഉദ്ധരിച്ചുവെന്നുമൊക്കെയാണ് വിമർശനം. എന്നാൽ, ഇഹ്യായിൽ വിശദീകരിച്ച ആശയങ്ങൾ ശരിയല്ലെന്നു മറ്റു ഇമാമുകളൊന്നും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്നു മാത്രമല്ല “ഹാഫിസ് ഇബ്നു ജൗസി ഇതിലെ ചില വിഷയങ്ങളിൽ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസമുണ്ടെങ്കിലും കിതാബിന്റെ സ്വീകാര്യത തുറന്നു സമ്മതിക്കുകയും മിൻഹാജുൽ ഖാസിദീൻ എന്ന പേരിൽ അതിന്റെ രത്നചുരുക്കം എഴുതി പ്രസിദ്ധീകരിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.”

അല്ലാഹുവിന്റെ ദീനിനെ സംരക്ഷിക്കാൻ അല്ലാഹു പ്രത്യേകമായ ബൗദ്ധിക വൈജ്ഞാനിക ശേഷി കൊണ്ട് ഗസ്സാലി ഇമാമിനെ അനുഗൃഹീകുകയായിരുന്നു. അന്നത്തെ ശാസ്ത്രമായിരുന്ന ഫിലോസഫിക്കാർക്കെതിരെ ഇമാം രചിച്ച ഗ്രന്ഥമാണ് തഹാഫത്തുൽ ഫലാസിഫ. “ശാസ്ത്രലോകത്ത് വലിയ കോളിളക്കം സൃഷ്ടിച്ച ഈ ഗ്രന്ഥം ശാസ്ത്രജ്ഞരിൽ വലിയൊരു വിഭാഗത്തെ ഇസ്ലാമിന്റെ രാജപാതയിലേക്ക് തിരിച്ചുവിടുന്നതിനു നിമിത്തമായി. വർഷങ്ങളോളം തഹാഫത്തിന് ഒരു മറുപടിഗ്രന്ഥം രചിക്കുന്നതിനു പോലും ശാസ്ത്രലോകത്തിന് സാധിച്ചിട്ടില്ലെന്നു പറയുമ്പോൾ ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)യുടെ ഈ രംഗത്തെ സേവനം അവിസ്മരണീയമാണെന്നു നമുക്ക് ബോധ്യപ്പെ

ടും.”(ഇസ്ലാമിലെ നവോത്ഥാന നായകന്മാർ, സയ്യിദ് അബ്ദുൽ ഹസൻ അലി നദ്വി). ഇന്നത്തെ ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക വിദ്യക്കെതിരെ എന്തെങ്കിലും തരത്തിൽ ഒരു വിമർശനം ഉന്നയിക്കപ്പെട്ടാൽ അതിന് തക്കതായ മറുപടി നൽകാൻ ആയിരക്കണക്കിന് ആളുകളുണ്ടാകുമല്ലോ. എന്നാൽ, ആ സ്ഥാനത്താണ് അന്ന് ഫിലോസഫി കൈകാര്യം ചെയ്യപ്പെട്ടിരുന്നത്. അത്രയധികം ഫിലോസഫിക്കും ശാസ്ത്രത്തിനും തിരിച്ചടിയായ പ്രവർത്തനമായിരുന്നു ഗസ്സാലി ഇമാമിന്റേത്. പക്ഷേ, ശാസ്ത്ര വിരുദ്ധമായിരുന്നില്ല ഗസ്സാലി ഇമാമിന്റെ ചിന്തകൾ. ശാസ്ത്രത്തിന്റെ മതനിഷേധ സ്വഭാവത്തിനു നേരെയായിരുന്നു ഗസ്സാലി ഇമാമിന്റെ ആക്രമണം. ഇന്നത്തെ മതനിരപേക്ഷമായ സകല ആശയങ്ങളേയും ശാസ്ത്ര സങ്കല്പത്തേയും നേരിടാനുള്ള ആശയ സ്രോതസ്സായി ഇന്നും ഗസ്സാലി ഇമാമിന്റെ രചനകൾ നിലകൊള്ളുകയാണ്.

ശൈഖ് അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ) ബഗ്ദാദിലേക്കു കടന്നു വരുന്നത് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ) ബഗ്ദാദിനോട് വിട പറയുന്ന അവസരത്തിലാണ്. ശൈഖ് വരികയും ആത്മീയമായ പദവികൾ കരസ്ഥമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് ബഗ്ദാദിൽ വെച്ചുകൊണ്ടാണ്. മുഅ്തസിലികളുടെയും ഫിലോസഫിക്കാരുടെയും വഴിവിട്ട വാദങ്ങളും അതുവഴിയുണ്ടായി തീർന്ന ആശയകാലുഷ്യതകളേയും മറികടക്കാനുള്ള പോരാട്ടങ്ങൾക്കിടയിൽ മുസ്ലിം ഉമ്മത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിലെ ഈമാനികമായ ആർദ്രതക്ക് കൊട്ടം സംഭവിക്കുകയും ഭൗതിക താൽപ്പര്യങ്ങൾ പണ്ഡിതന്മാരെ വരെ ഗ്രസിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഈ അവസ്ഥകളിൽ നിന്ന് ഉമ്മത്തിന് വിമോചനം ലഭിക്കുന്ന ആത്മീയമായ മുന്നേറ്റങ്ങൾക്കും നഫ്സിനെതിരായുള്ള പോരാട്ടങ്ങൾക്കും ശൈഖ് അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ) നേതൃത്വം വഹിക്കുവാനായി അല്ലാഹു നിയോഗിക്കുകയായിരുന്നു. അല്ലാഹുവിനേയും പരലോകത്തേയും സംബന്ധിച്ച് അശ്രദ്ധയിലായി കിടന്നിരുന്ന പണ്ഡിതന്മാരും പാമരന്മാരും ഉണർത്താൻ ശൈഖിന്റെ ആത്മീയ ഉപദേശങ്ങൾ നിമിത്തമായി തീർന്നു. പണ്ഡിതന്മാരും സാധാരണക്കാരും ജൂത-ക്രൈസ്തവർ പോലും മഹാനവർകളുടെ പ്രസംഗ സദസ്സിൽ സംഗമിച്ചിരുന്നു. അവരിൽ അനേകമാളുകൾ ഇസ്ലാമിലേക്കു കടന്നു വരികയും മുസ്ലിംകളിൽ നിന്നുള്ള ബഹുഭൂരിപക്ഷം ആളുകളും ശൈഖിന്റെ കൈയ്യിൽ പിടിച്ച് തൗബ ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്ന രംഗം അന്ന് പതിവായിരുന്നു. വാചകങ്ങളുടെ സാങ്കേതികത്വവും വൈജ്ഞാനിക ചർച്ചകളും മാറ്റിവെച്ച് വസ്തുതകൾ ലളിതമായി വിവരിക്കുന്ന സൂഫികളുടെ മാർഗ്ഗം ഏറ്റവും ലളിതവും സുതാര്യവുമായ ദർവ്ശിന്റെ ഉപാധിയാണ്. ഇസ്ലാമിന്റെ ചരിത്രത്തിൽ നടന്നിട്ടുള്ള ഏറ്റവും വലിയ ദർവ്ശ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സ്വഹാബത്തിന്റേതു കഴിഞ്ഞു പിന്നെ സൂഫിവര്യന്മാരുടേതാണ്. അത് ഏറ്റവും ജനകീയമായി നടന്നത് ശൈഖ് അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ)യുടെ നേതൃത്വത്തിലാണ്. ഫുഖ്റാക്കളും മുഹദ്ദിസീങ്ങൾക്കും മുത്തകല്ലിമീങ്ങൾക്കും പരിമിതമായ വൃത്താന്തനകത്താണ് അവരുടെ വൈജ്ഞാനിക പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഒരുങ്ങി നിൽക്കുന്നത്. എന്നാൽ, സൂഫികളുടെ സേവന മേഖല അതിവിശാലമാണ്. അവർക്ക് എല്ലാ തരത്തിലുള്ള ജനങ്ങളേയും സ്വാധീനിക്കാൻ സാധിക്കും. അതുകൊണ്ടു തന്നെ ശൈഖ് അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ)യുടെ നേതൃത്വത്തിൽ നടന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഫലമായി ജനസാഗരമായി സന്മാർഗ്ഗത്തിലേക്ക് ഒഴുകുകയായിരുന്നു. നാഗരികതയുടെ പളുപ്പത്തിൽ ഹൃദയങ്ങൾ കറുത്തിരുണ്ട്. ഉമ്മത്തിനായി അല്ലാഹു തുറന്നു കൊടുത്ത കവാടമായിരുന്നു ശൈഖ് അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ). ലക്ഷക്കണക്കിന് ആളുകൾക്ക് ഈമാനും തഖ്വയും സുദ്യുദ്ധമാക്കാൻ ശൈഖ് അവർകൾ ഉപാധിയായി വർത്തിച്ചു. എന്നു മാത്രമല്ല, ശൈഖിന്റെ ശിഷ്യന്മാരായി വന്നവർ ശൈഖ് തുടങ്ങിവെച്ച സംസ്കരണ പ്രക്രിയയുടെ തുടർ കണ്ണികളായി മാറി. ഇന്നും

ശൈഖിന്റെ ഖലീഫമാർ ലോകത്തിന്റെ നാനാഭാഗത്ത് പ്രവർത്തനനിരതരാണ്. ശൈഖിന്റെ കാലഘട്ടത്തിലേതു പോലെ ജനകീയമായ മുന്നേറ്റങ്ങളില്ലെങ്കിലും പല പ്രദേശങ്ങളിലും അനസ്തുതമായ മുന്നേറ്റം നടന്നു കൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്.

ഇസ്ലാമിന്റെ പാരമ്പര്യ വിജ്ഞാനങ്ങളുടെ ഏറ്റവും വലിയ പ്രത്യേകത, വൈയക്തികമായും ആത്മനിഷ്ഠമായും നടക്കുന്ന ഈമാനിന്റെ ആന്തരികമായ തലങ്ങളെ പരിപോഷിപ്പിക്കുന്നതിലാണ്. നബി(സ)യിൽ നിന്ന് സ്വഹാബികളുടെ മനസ്സുകളിലേക്കും പിന്നീട് താബികളിലേക്കും എന്ന ക്രമത്തിൽ ഒരു തലമുറ തൊട്ടു മുകളിലുള്ള തലമുറയിൽ നിന്ന് ശിക്ഷണം സമ്പാദിക്കുന്ന രീതിയാണ് പാരമ്പര്യ വിജ്ഞാനത്തിന്റേതാണ്. അതുമൂലമേ ഗുരുവര്യരിൽ നിന്ന് ബാഹ്യമായ വിജ്ഞാനത്തോടൊപ്പം ആന്തരികമായ ഈമാനിക അനുഭവതലങ്ങളേയും(ഇഹ്സാൻ) കൂടി കരസ്ഥമാക്കാൻ കഴിയും. “മുൻഗാമികളായ മുഹാജിറുകളും അൻസാറുകളും അവരെ (ഇഹ്സാനോടെ) പിന്തുടരുന്നവരുമായ ആളുകളേയും അല്ലാഹു തൃപ്തിപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവർ അല്ലാഹുവിനേയും തൃപ്തിപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവർക്ക് താഴ്വാരയിലൂടെ അരുവികൾ ഒഴുകുന്ന സ്വർഗം വാഗ്ദാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അതാണ് ഉന്നതമായ വിജയം” (സൂറ: അത്തൗബ- 100). എന്നാണല്ലോ ഖുർആൻ പറഞ്ഞത്. ഇഹ്സാനോടെ പിൻപറ്റുക എന്നത് പ്രത്യേകം ഖുർആൻ ഊന്നി പറഞ്ഞ വിശേഷണമാണ്. അല്ലാഹുവിനെ കാണുംപ്രകാരം ഇബാദത്ത് ചെയ്യുന്ന മാനസികാവസ്ഥയാണ് ഇഹ്സാനിന്റെ താൽപ്പര്യമെന്ന് നബി(സ)യുടെ പ്രസിദ്ധമായ ഹദീസിൽ വിശദീകരിക്കുന്നുണ്ട്. ശൈഖ് അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ)വിന്റെ കാലഘട്ടത്തിനു ശേഷമാണ് ഇതിന് താരീഖത്ത് എന്ന പ്രത്യേക സാങ്കേതിക നാമമുണ്ടാകുകയും കൂടുതൽ സജീവത കൈവരിക്കുകയുമാണുണ്ടായത്. അബ്ദുൽഖാദിർ ജീലാനി(റ)വിനു പുറമെ അഹ്മദുൽ കബീർ റിഹാഇ(റ), അബൂൽഹസനു ശ്ശാദുലി(റ), അഹ്മദുൽ ബദവി(റ), ഇബ്രാഹീമുദ്ദസ്സഖി(റ), ഖാജാ മുഹൂനുദ്ദീൻ ചിശ്തി(റ) പോലുള്ളവർ ഈ രംഗത്ത് വന്ന മുജ്തഹിദുകളായ ഇമാമുകളാണ്. ഇവരുടെ ഓരോരുത്തരുടെയും നാമത്തിലേക്ക് ചേർത്ത് ഇവരുടെ വഴികൾ അറിയപ്പെടുന്നു.

കാലഘട്ട വിഭജനവും ഇസ്ലാമിന്റെ പാരമ്പര്യ സങ്കല്പവും

മുത്തു റസൂലിന്റെയും വിശുദ്ധ ഖുർആനിന്റെയും കാലഘട്ടമാണ് ഇനി ലോകാന്ത്യം വരെയുള്ളത്. ഇതിനിടയിൽ പാശ്ചാത്യരും പൗരസ്ത്യരുമായ ഭൗതിക ചിന്താ ധാരകൾ നടത്തുന്ന ചരിത്ര വിഭാവനങ്ങളിലെ കാലഘട്ട നിർണ്ണയം ഇസ്ലാമികമായ വീക്ഷണത്തിനപ്പുറമാണ്. അതുകൊണ്ടു തന്നെ, വ്യവസായിക വിപ്ലവത്തിന്റെയും ശാസ്ത്ര വളർച്ചയുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഭൗതിക ചരിത്രകാരന്മാർ നടത്തിയിട്ടുള്ള കാലഘട്ട വിഭജനത്തിനതീതമായ ഇസ്ലാമികമായ കാഴ്ചപ്പാട് നമ്മുടെ മനസ്സുകളിൽ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുണ്ട്. മനുഷ്യന്റെ ചിന്തയേയും അന്വേഷണത്തേയും യാഥാർത്ഥ്യത്തിലേക്ക് നയിക്കാനായി നിരന്തരം പ്രചോദിപ്പിക്കുന്ന ഖുർആനിക ആശയങ്ങളിലേക്കാണ് ഇനി ലോകാന്ത്യം വരെയുള്ള ജനതയെ ഇസ്ലാം ക്ഷണിക്കുന്നത്. ഖുർആനിനെ മനസ്സിലാക്കാനും ഇസ്ലാമിക നിയമങ്ങളെ പിന്തുടരാനും നബി(സ)യുടെയും സ്വഹാബത്തിന്റെയും സ്വലഹുസ്വാലിഹീങ്ങളുടേയും ചരിത്രത്തെയാണ് അവലംബിക്കാനുള്ളത്.

സാമൂഹ്യശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ, നാടോടിത്ത സ്വഭാവമുള്ള അറേബ്യയിലെ ഗോത്ര സമൂഹത്തിനിടയിലേക്ക് അവതരിച്ച ഖുർആൻ വ്യത്യസ്തമായ നാഗരിക സാഹചര്യങ്ങളിലെല്ലാം എങ്ങനെയാണ് പരിഹാരമായി മാറുക എന്ന ചോദ്യം സ്വാഭാവികമാണ്. നബി(സ) പ്രബോധനം ചെയ്ത ഖുർആനിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കി കൊണ്ടുള്ള ചലനാത്മകതയും നവീകരണവും നടത്താൻ മുജദ്ദിദുകളായ ഇമാമുകൾ രംഗത്തു വന്നു

പ്രവർത്തിച്ചതിന്റെ ചരിത്രങ്ങളിൽ നിന്നാണ് അതിനുള്ള ഏറ്റവും വ്യക്തമായുള്ള മറുപടി ലഭിക്കുന്നത്.

നബി(സ) പറഞ്ഞു, “നൂറ്റാണ്ടിൽ ഉത്തമമായത് ഞാൻ ജീവിച്ച നൂറ്റാണ്ടാണ്. പിന്നെ അതിനടുത്ത നൂറ്റാണ്ട്, പിന്നെ അതിനടുത്ത നൂറ്റാണ്ട്.” ഈ മഹത്തായ നൂറ്റാണ്ടിലെ ഇസ്‌ലാമിക ചിന്തയും വൈജ്ഞാനികതയുമാണ് എക്കാലത്തേക്കുമുള്ള മുസ്‌ലിംകളുടെ പ്രമാണം. ഉത്തമ നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ ജീവിച്ച ഇമാമുകൾ വിശദീകരിച്ച അടിസ്ഥാനപരമായ ശരീഅത്തിനെ ഉപജീവിച്ചും അതിനെ വികസിപ്പിച്ചുമാണ് പിൻക്കാലത്ത് ഇസ്‌ലാമിക സമൂഹത്തിന്റെ മുന്നേറ്റമുണ്ടായിട്ടുള്ളത്. ഏതു തരത്തിലുള്ള നാഗരിക വികാസങ്ങളേയും രാഷ്ട്രീയമായ വിപ്ലവങ്ങളേയും മറികടന്നു കൊണ്ടാണ് ഇസ്‌ലാം ഈ പുതിയ നൂറ്റാണ്ടിലേക്ക് എത്തിച്ചേർന്നിരിക്കുന്നത്. വ്യത്യസ്തമായ നാഗരിക സാഹചര്യങ്ങളിലും രാഷ്ട്രീയ സമ്മർദ്ദങ്ങളുടെ സന്ദർഭങ്ങളിലുമുണ്ടായ പല തരത്തിലുള്ള വെല്ലുവിളികളെ നേരിടാൻ ആ സാഹചര്യത്തിലേക്ക് നിപുണരായ നവോത്ഥാന നായകന്മാരെ നിയോഗിച്ചു കൊണ്ട് ഇസ്‌ലാമിനെ അല്ലാഹു ശക്തിപ്പെടുത്തിയതിന്റെ ചരിത്രമാണ് പാരമ്പര്യ വിജ്ഞാനത്തിനു പറയാനുള്ളത്. വൈജ്ഞാനികമായ നവോത്ഥാനത്തിന് കാർമ്മികത്വം വഹിച്ചവരുടെ സേവനങ്ങൾ അവർ മുഖേനയോ അവരുടെ ശിഷ്യ ഗണങ്ങൾ മുഖേനയോ മറ്റു പ്രദേശങ്ങളിലേക്കും തലമുറകളിലേക്ക് തന്നെയും പ്രചരിക്കുക വഴിയാണ് ലോകത്ത് ഇസ്‌ലാമിന്റെ പാരമ്പര്യത്തിന് അതിജീവന ശക്തി ലഭിച്ചത്. ഒരു കാലഘട്ടത്തിൽ മുസ്‌ലിം സമൂഹത്തിന് നേരിടേണ്ടി വന്ന പ്രതിസന്ധിയെ ഒരു നവോത്ഥാന നായകൻ മുഖേന അതിജയിക്കാനായിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ പിൻക്കാലങ്ങളിലെ സമൂഹങ്ങൾക്കെല്ലാം ആ മഹാന്റെ സേവനത്തിൽ നിന്ന് ഊർജ്ജം സംഭരിച്ച് മുന്നേറാൻ സാധിക്കുന്നു. ഈ മേന്മ മനസ്സിലാക്കാത്തവരാണ് പൂർവ്വികർക്കെതിരെ പുറം തിരിഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന സമീപനം കൈകൊള്ളുകയും അഹ്‌ലു സുന്നയിൽ നിന്ന് വഴിവിട്ടു സഞ്ചരിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. പൂർവ്വികരായ മുസ്‌ലിം നേതൃത്വങ്ങൾ കാലഘട്ടത്തിന്റെ മാറ്റമനുസരിച്ച് സമൂഹത്തിൽ സംഭവിച്ച ന്യൂനതകളെ പരിഹരിക്കാൻ വേണ്ടി വരുത്തിയിട്ടുള്ള പരിഷ്കരണങ്ങളുടെ ആവശ്യകത മനസ്സിലാക്കാതെയാണ് ഒരു വിഭാഗം സലഫുകളുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ നിലപാടുകളിലേക്ക് മടങ്ങുവാൻ ആഹ്വാനം ചെയ്യുന്നത്. സലഫുകൾ എക്കാലത്തുമുള്ള മുസ്‌ലിംകൾക്ക് മാതൃകയും പ്രമാണവുമാണെങ്കിലും സലഫുകളുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ നിന്ന് നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിലേക്ക് വരുമ്പോൾ സമൂഹത്തിന്റെ അവസ്ഥയിലും വൈജ്ഞാനിക സാഹചര്യങ്ങളിലും ഒരുപാട് ന്യൂനതകളും പരിമിതികളും സംഭവിക്കുന്നുണ്ട്. ഇതു പരിഗണിച്ചു കൊണ്ടാണ് നാം സലഫുകളിൽ നിന്ന് മാതൃക സ്വീകരിക്കേണ്ടത്. സലഫുകളുടെ കാലഘട്ടം തെളിച്ചമുള്ളതും മുത്തവീങ്ങളായ നേതൃത്വത്തിന് കീഴിൽ ഉമ്മത്ത് നിൽക്കുകയും ചെയ്തിരുന്ന സാഹചര്യമായിരുന്നു. നബി(സ)യെ നേരിൽ കാണുകയും ഖുർആനും ഹദീസുകളും നബി(സ)യിൽ നിന്നും അവിടുത്തെ സ്വഹാബത്തിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്തവരുടെ നേതൃത്വമായിരുന്നു അന്നുണ്ടായിരുന്നത്. മാത്രമല്ല, ഇസ്‌ലാമിന്റേതല്ലാത്ത മറ്റു ചിന്താധാരകൾക്കോ നാഗരികതകൾക്കോ ജനങ്ങളെ സ്വാധീനിക്കാൻ കഴിയാത്ത ശുദ്ധ കാലഘട്ടമായിരുന്നുവത്. അത്തരമൊരു സാഹചര്യത്തിൽ ഖുർആനിൽ നിന്നും സുന്നത്തിൽ നിന്നും നിയമങ്ങളെ നിർഭാരണം ചെയ്യുന്നതിലുള്ള സുതാര്യതയും സ്വാതന്ത്ര്യവും പിൻക്കാലത്ത് അനുവദിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ഭവിഷ്യത്ത് വലുതാണ്. അതു കൊണ്ടാണ് പിൻക്കാലത്ത് മദ്ഹബുകളെ പിന്തുടരുന്ന രീതിക്ക് ആധികാരികത കൽപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. ഖുർആനും സുന്നത്തും അടിസ്ഥാനപരമായി കൽപ്പിച്ച കാര്യങ്ങളിൽ ഉമ്മത്തിനെ അടിയുറപ്പിച്ചു നിർത്താൻ അനിവാര്യമായ പല നവീകരണങ്ങളുമാണ് അകക്കണ്ണുള്ള ഉലമാക്കൾ നിർവഹിച്ചത്. പ്രമാണങ്ങളുടെ വിവിധ മുഖങ്ങൾ ചികത്ത് ആശയ

കാലുഷ്യത്തിൽ അകപ്പെടാതിരിക്കാനായി കർമ്മശാസ്ത്രപരമായ നാലാലൊരു മദ്ഹബിനെ അനുകരിക്കുവാനുള്ള ആഹ്വാനം അതിലൊന്നാണ്. മനുഷ്യയുക്തിയും ചിന്തയും ഈമാ നികമായ പാഠങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന അവസരത്തിൽ അഹ്ലുസുന്നത്തിന്റെ വഴിയെ അതി ലംഘിക്കാതിരിക്കാൻ ബുദ്ധിപരമായ ന്യായസമർത്ഥനങ്ങളോടെ അഹ്ലുസുന്നത്തിന്റെ വിശ്വാസസംഹിതയെ ക്രോഡീകരിച്ചതും ഇതേ ലക്ഷ്യത്തിലാണ്. തസവുഫിന്റെ മാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ ഫിഖ്ഹും അഖീദയും ശരിയാം വിധം പിന്തുടരുന്ന മാർഗ്ഗം വേണമല്ലോ അവയുടെ ക്രോഡീകരണവും ഇമാമുകൾ പൂർത്തീകരിച്ചിരിക്കുകയാണ്. ഈ നിർണിതമായ പാതയിലൂടെ മുന്നോട്ടു പോവുക എന്നതാണ് നമുക്ക് മുന്നിലുള്ള ഏറ്റവും സുരക്ഷിതമായ മാർഗ്ഗം.

ജനങ്ങൾ നടന്നു പോകുന്ന വഴി എന്നർത്ഥം വരുന്ന മദ്ഹബ് ഇസ്ലാമിക പാരമ്പര്യത്തിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട ആശയമാണ്. സത്യവിശ്വാസികൾ വൈജ്ഞാനികമായി മുന്നേറുന്ന പാതയാണ്. അഗാധ ജ്ഞാനികളായ പണ്ഡിതന്മാർ ഒന്നടങ്കം നൂറ്റാണ്ടുകളായി കടന്നു പോയ പാത എന്നത് ഇസ്ലാമിന്റെ പ്രധാനപ്പെട്ട പ്രമാണമാണ്. ഖുർആനിലും ഹദീസിലും അതിനെ പിന്തുണക്കുന്ന വാക്യങ്ങളുണ്ട്. “എന്റെ ഉമ്മത്ത് അസത്യത്തിൽ ഒന്നിക്കുകയില്ല” എന്ന നബി വചനം തന്നെ അതിനു വ്യക്തമായ പ്രമാണമാണ്. നൂറ്റാണ്ടുകളായി മുസ്ലിം പണ്ഡിതന്മാർ ചിന്തിക്കുകയും മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്ത വഴിയെ സംബന്ധിച്ചാണ് മദ്ഹബ് എന്നു പ്രയോഗിക്കുന്നത്. ഇസ്ലാമിന്റെ ശാഖാപരമായ തലങ്ങളിലും അവതരണ ശൈലികളിലും ജ്ഞാനികളായവർ തമ്മിൽ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസമുള്ളതിനെ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച് ഇമാമുകളുടെ വിശ്വസ്ഥതയും ആധികാരികതയും ചോദ്യം ചെയ്യുന്ന ഹീനമായ സമീപന രീതികളുമായി രംഗത്തു വന്നവർ തീർച്ചയായും വിനാശകാരികളാണ്. ഈ ഉമ്മത്തിന്റെ വൈജ്ഞാനികമായ പാരമ്പര്യത്തെ ആദരപൂർവ്വം കാണുകയും വസ്തുതകൾ യഥാവിധി മനസ്സിലാക്കി ഈ ദീനിന്റെ ഉയർത്തെഴുന്നേൽപ്പിന് പരിശ്രമിക്കുകയുമാണ് യഥാർത്ഥ വിശ്വാസികളുടെ ബാധ്യത. നൂറ്റാണ്ടുകളായി മുസ്ലിം ലോകം ഐക്യകണ്ഠേന അംഗീകരിച്ചു വന്ന ഇമാമുകളുടെ നേതൃത്വത്തിന് കീഴിലല്ലാതെ ഈ ഉമ്മത്തിന് നഷ്ടപ്പെട്ടു പോയ ഐക്യം വീണ്ടെടുക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ല.

